

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В РЕАЛІЯХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Овчаренко Л.К., Циганенко І.В., Мохначов О.В.

Українська медична стоматологічна академія

Перехід до європейської стандартної освіти спонукає до пошуку шляхів удосконалення класичних методів навчання, упровадження активних та інтерактивних методів освіти, розкриття проблем у підготовці лікаря, що сприяє формуванню певних індивідуальних властивостей студента.

Нові навчальні методи в сучасних умовах, такі як дистанційне навчання, спрямовані на вміння розв'язувати актуальні проблеми, здатність до самостійної роботи, критичного підходу до нової інформації, опанування комунікативних навичок і вміння працювати в команді.

Ключові слова: дистанційне навчання, сучасні комп'ютерні програми, нові технології, електронні бібліотеки, комп'ютерні конференції, віртуальні конференції.

The transition to European standard education encourages the search for ways to improve classical teaching methods, the introduction of active and interactive methods of education, and the disclosure of problems in the training of physicians, which contributes to the formation of certain individual characteristics of the student.

New teaching methods in modern conditions, such as distance learning, are aimed at the ability to solve emerging problems, the ability to work independently, a critical approach to new information, communication skills and the ability to work in a team.

Key words: distance learning, modern computer programs, new technologies, electronic libraries, computer conferences, virtual conferences.

У вивченні будь-якої медичної спеціальності візуалізація відіграє ключову роль у засвоєнні знань майбутнім лікарем. Неможливо уявити отримання знань з анатомії без роботи в секційній, вивчення гістології без роботи з мікропрепаратами, вивчення хірургії – без спостереження за операціями та ін. Можна безліч разів прочитати в підручнику опис рентгенологічної картини захворювання, але не запам'ятати його. Але досить один раз побачити рентгенограму – і запам'ятати її на все життя.

З іншого боку, за відносно стислий період часу перебування студента на кафедрі необхідно не тільки дати йому практичний матеріал із певної дисципліни, а й ознайомити з передовими науковими напрямками, світовими досягненнями й відкриттями, майбутніми перспективами даної спеціальності, що, безумовно, буде сприяти збагаченню практичного досвіду і творчого розвитку особистості лікаря.

Організація педагогічної взаємодії за допомогою мобільних технологій під час дистанційного навчання дає змогу отримати низку переваг, а саме: здійснення педагогічної взаємодії незалежно від місця розташування; швидке надсилання важливих подій, оголошень, новин; звернення до викладача в будь-який час, незалежно від зайнятості, присутності/відсутності викладача в межах навчального закладу тощо; організація індивідуальної й групової комунікації; подання матеріалу в мультимедійному форматі; зниження психологічного бар'єра в студентів за рахунок опосередкованого мобільними технологіями спілкування; активізація пізнавального інтересу й посилення мотивації студентів.

Нині практично всі студенти психологічно готові до педагогічної взаємодії засобами мобільних технологій, оскільки мобільні пристрої стали невід'ємним елементом життя сучасної людини, за допомогою яких вирішуються повсякденні завдання. Нове покоління студентів відрізняється від колишніх, орієнтованих на вивчення матеріалу за допомогою роздаткових матеріалів, лекційних конспектів, книг і посібників у бібліотеці, доступ до яких можна було отримати лише в конкретному місці. Сучасна генерація студентів прагне навчатись на місці – «тут і зараз» із використанням знайомих та інтуїтивно зрозумілих для них засобів – мобільних пристроїв.

Результативність дистанційного навчання студентів-медиків значною мірою залежить від таких факторів: ефективності взаємодії викладача і студента; налагодженого активного зворотного зв'язку; якості попереднього проєктування процесу дистанційної освіти й способів управління ним; розроблених дидактичних матеріалів. Сучасні комп'ютерні програми дозволяють забезпечити передачу знань і доступ до різноманітної навчальної інформації, а нові технології, такі як інтерактивні електронні навчальні посібники, мультимедійний контент, мережа Інтернет, сприяють активнішому залученню слухачів до процесу навчання. Інтерактивні можливості систем доставки інформації дозволяють налагодити і навіть стимулювати зворотний зв'язок, забезпечити діалог і постійну підтримку, які неможливі в більшості традиційних систем навчання.

Не торкаючись детально методологічних основ дистанційного навчання, слід підкреслити, що його реалізація вимагає чималих зусиль і викладача, і студента. Цей вид навчання як ніякий інший не може бути односпрямованим процесом. Недостатньо надати слухачеві набір матеріалів для самостійної підготовки, необхідний постійний контакт із викладачем-куратором, завданням якого є не стільки контроль за виконанням завдань, скільки консультація й підтримка мотивації учня. Таким чином, процес навчання трансформується з монологу викладача й вивчення набору навчальних матеріалів у постійний діалог між викладачем і слухачем, перенесений із навчальної аудиторії в умови, комфортніші для учня з точки зору часу й місця реалізації процесу засвоєння знань. Важливою умовою такого навчання є наявність практичних завдань, цікавих студенту, орієнтованих не тільки на його повсякденну діяльність, вирішення яких не тільки принесе моральне задоволення, а й дозволить відповісти на питання, пов'язані з його повсякденною майбутньою роботою.

Звісно, навчання лікаря практичних навичок вимагає традиційного очного контакту з викладачами, але вся теоретична підготовка і вправи в прийнятті рішень можуть відбуватися в дистанційній формі. Дистанційна освіта не підміняється синонімом «заочна освіта». Вона відрізняється від заочного навчання зручнішою системою доставки інформації й використанням нових технологій у процесі навчання, що дозволяє розширити географію учасників курсу й тематичний діапазон курсів, що викладаються, не знижуючи їхню якість. Дистанційна освіта дозволяє ско-

ротити час навчання завдяки швидкості комунікації викладача і слухача, використання майже всіх форм навчання (у тому числі самостійної роботи в електронній бібліотеці) через комп'ютер.

Лікар навчається все життя – така специфіка професії. Лікар мусить не рідше одного разу за п'ять років підвищувати свою кваліфікацію, після чого йому продовжують сертифікат на професійну діяльність на наступні п'ять років. Прагнення фахівця до поглиблення знань ставить перед освітніми установами завдання оптимізації навчального процесу з урахуванням вітчизняних традицій і принципів, розроблених і апробованих міжнародною спільнотою.

У чинній системі навчання є недоліки, які можна компенсувати використанням технологій дистанційного навчання завдяки їхнім перевагам (гарантована якість навчання, доступного для всіх; можливість навчання за місцем проживання; економія фінансових витрат). Особливо ефективно воно для підготовки студентів, які проживають у сільській місцевості й мають недостатньо можливостей для навчання: використання сучасних інформаційних систем (навчальні соціальні мережі e-mail, електронні бібліотеки, комп'ютерні конференції, віртуальні конференції, майстер-класи, оцінка знань он-лайн, тестування); безпосередній контакт із відомими вітчизняними й зарубіжними фахівцями (телемедицина, відеоконференції, телефонні консультації, онлайн-навчання); архівування засвоєних знань.

Разом із тим є певні труднощі, які необхідно враховувати при введенні в процес навчання дистанційну форму. По-перше, дистанційне навчання вимагає значних кваліфікованих трудовитрат для розробки й виробництва програм, які гарантують високу якість навчання. По-друге, найголовніше – забезпечення контролю клінічного досвіду. За дистанційного навчання важко забезпечити розвиток клінічних умінь без інтегрованого навчання «обличчям до обличчя», «з рук у руки». Тому це вимагає ретельного планування для забезпечення належного змішування можливостей навчання, відповідних тимчасовим можливостям студентів.

Можливим варіантом оцінки контролю клінічного досвіду є створення лабораторії інноваційних технологій навчання. Основа лабораторії – віртуальні тренажерні системи, які дозволять прищепити практичні навички в умовах, наближених до реальних. Ці інноваційні технології дозволять не тільки провести навчання на високому сучасному рівні, а й отримати об'єктивну оцінку опанованих навичок і теоретичних знань згідно з поточним рівнем підготовки слухача – студента.

Отже, дистанційне навчання можливе й дозволяє ефективно вирішувати актуальні освітні завдання: навчання протягом усього життя, безперервне професійне навчання, навчання «без кордонів» і в інтерактивному режимі, а також трансляція знань на відстані.

Нині, незважаючи на всі позитивні сторони, дистанційне навчання ще малоефективне, тому що не використовує особистісний потенціал ні студентів, ні викладачів. Слід пам'ятати, що в основі будь-якої освітньої моделі має бути педагогічна парадигма, причому в дистанційному навчанні особливу роль відіграють якість технічних засобів, стан інформаційної інфраструктури, ступінь опрацьованості навчальних матеріалів і т.п. Поки ж нинішні відеолекції не сприяють засвоєнню знань, бо явно поступаються живому кваліфікованому лектору.

Поки що, на жаль, неможливо передбачити подальшу долю дистанційного навчання в Україні. Заклики до переходу країни на інноваційні шляхи розвитку, у тому числі в освіті, ще не підкріплюються реальними змінами в цій сфері, законодавчими й фінансовими. Проте можна сподіватися, що в майбутньому дистанційне навчання стане повноправною складовою української системи освіти.

Список використаної літератури

1. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України / В.Ю. Биков // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології : кол. монографія / В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, Ю.О. Жук та ін. / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – К. : Атіка, 2015. – С. 77-140.
2. Информационно-коммуникационные технологии в профессионально-техническом образовании : монография / под общ. ред. докт. пед. н., проф., чл.-кор. НАПН Украины А.М. Гуржия / А. М. Гуржий, Р. С. Гуревич, М. Е. Кадемия, В. А. Уманец и др. – Винница : Нилан лтд., 2016. – 412 с.
3. Рязанцева О. В. Уміння викладача дистанційної системи освіти, необхідні для успішної комунікативної взаємодії з учасниками навчального процесу / О.В. Рязанцева // Молодий вчений. – № 12.1 (40). – December. – 2016. – С. 531-534.
4. Galiy, L. V., Shulga, L. I., Yakushchenko, V. A., Nartov, P. V., Buryan, K. O., & Bagan, S. O. (2019). Впровадження дистанційної форми навчання в систему післядипломної освіти: проблемні питання сьогодення [Implementing the distance learning in the system of postgraduate education: problem issues of modernity]. Problemy bezperervnoyi medychnoyi osvity ta nauky — Problems of uninterrupted medical education and science, 3, 14-20.
5. Kligunenko, E. N. (2017). Nekotoryye vozmozhnosti distantsionnogo obucheniya vrachey-internov na tsikle «Neotlozhnyye sostoyaniya» [Some possibilities of distance learning of interns on the cycle «Emergency conditions»]. Meditsina neotlozhnykh sostoyaniy — Emergency medicine, 5, 105-109.
6. Tkachuk, H. V. (2018) Сучасні засоби педагогічної взаємодії в умовах використання мобільних технологій [Modern means of pedagogical interaction under the conditions of mobile technologies]. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, 6, 59-62.
7. Ushkalenko, I. M. (2018) Дистанційна форма навчання у вищих навчальних закладах України та інших країн світу [Distance learning in higher education institutions of Ukraine and other countries]. Efektyvna ekonomika — Efficient economy. Retrieved from: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/63.pdf